

WOJCIECH ECKARDT
WSP w Bydgoszczy

ANALIZA TREŚCI PROGRAMOWYCH Z DZIEDZINY ORGANIZACJI PRACY PRZEDMIOTU PRACA-TECHNIKA W PROGRAMIE SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Program przedmiotu praca-technika w szkole podstawowej zawiera m.in. treści z dziedziny organizacji pracy wraz z pewnymi elementami ekonomiki, umiejscowione głównie w rozdziale "Elementy kultury pracy".

Nauczanie organizacji pracy, począwszy od pierwszej klasy szkoły podstawowej jest w pełni zasadnione znaczeniem i olbrzymim oddziaływaniem organizacji pracy na wszystkie dziedziny życia. W ramach wychowania technicznego treści programowe z zakresu organizacji pracy koncentrują się na pewnych wybranych elementach tej dyscypliny naukowej. Nauka ta mająca stosunkowo młody rodowód bardzo szybko utorowała sobie drogę do zastosowań praktycznych. Trudno sobie wyobrazić jakąkolwiek działalność człowieka, zwłaszcza mającą określone skutki społeczne - na przykład produkcję, usługi itp., bez znajomości i stosowania podstawowych zasad właściwej i racjonalnej organizacji pracy, bez znajomości określonych metod i technik organizatorskich, bez znajomości przyczyn i skutków w różnorodnych układach organizacyjnych. Organizacja pracy jest dziedziną nauki, którą nie wystarczy poznać tylko od strony teoretycznej, ale która wymaga także znajomości i umiejętności praktycznych. Praktycznie biorąc, edukacja organizacyjna człowieka zaczyna się z chwilą, gdy potrafi on analizować i wykorzystywać swoje otoczenie. Zaczyna się to więc już na etapie żłobka i trwa przez okres przedszkola, lata nauki i okres pracy zawodowej, a nawet w dalszych latach życia człowieka. Szczęólnego znaczenia w tym procesie edukacji nabiera okres nauki w szkole ogólnokształcącej. Jest to okres, w którym nauczanie organizacji pracy ma charakter programowy, stopniowo pogłębiający i roz-

szerzający wiedzę ucznia, szczególnie w zakresie łączności organizacji pracy z techniką. Wiedza organizatorska przyswojona przez ucznia w szkole podstawowej będzie rzutowała na dalsze lata nauki, stanowić będzie podwalinę pod pogłębioną wiedzę ogólnotechniczną. Zadać należy jednak pytanie czy program szkoły podstawowej w zakresie problematyki organizatorskiej można uznać za dobry i bezbłędny?

Według oceny autora program ten, obejmujący zagadnienia organizacji pracy, wymaga korekty. W swoim obecnym kształcie nie spełni wszystkich celów, nie zapewni uczniom pełnej, podstawowej wiedzy z zakresu organizacji produkcji i elementów zarządzania. Uzupełnić te braki mógłby tylko nauczyciel będący specjalistą z tej dziedziny, wiedzący na jakie treści programu należy zwrócić szczególną uwagę, jakie można potraktować tylko informacyjnie, które można zrealizować praktycznie i co nowego można wprowadzić do treści nauczania. Należy jednak pamiętać, że nauczyciel przedmiotu praca-technika nie jest specjalistą z dziedziny organizacji pracy, dlatego też bez dobrego i szczegółowego programu nauczania jego zadanie będzie bardzo utrudnione.

Analiza treści nauczania przedmiotu praca-technika w poszczególnych klasach szkoły podstawowej

Analizę przeprowadzono w dwóch blokach, pierwszy blok obejmuje klasy od 1 do 3, drugi blok - klasy od 4 do 8.

Klasa 1:

Kształtowanie podstawowych umiejętności dobrej organizacji pracy przez: ustalenie niezbędnych czynności, organizowanie pracy indywidualnej oraz współdziałanie w małych grupach.

Klasa 2:

Program obejmuje m.in. następujące treści: przyzwyczajenie do myślenia przed podjęciem działania, ustalenie kolejnych czynności, stosowanie kontroli w czasie pracy, wyciąganie wniosków na przyszłość, stosowanie kontroli końcowej.

Klasa 3:

Kształtowanie pozytywnej postawy wobec pracy i jej efektów przez: wyrabianie systematyczności, stopniowe uświadamianie wartości czasu, planowanie pracy, stosowanie kontroli międzyoperacyjnej i końcowej, porównywanie wykonanego zadania z planem.

Niezależnie od powyższych treści umiejscowionych w rozdziale "Elementy kultury pracy", w programie można spotkać zagadnienia organizacyjne w takich blokach jak: podstawy techniki, elementy orientacji zawodowej - w których używa się takich pojęć jak: praca, narzędzia pracy, dyscyplina i organizacja pracy, zakłady pracy, warsztaty.

Analiza treści wykazuje brak następujących elementów, które są niezbędne dla prawidłowego zrozumienia zagadnień już zawartych w programie. Chodzi tutaj między innymi o następujące zagadnienia:

- pojęcie stanowiska pracy, organizacji pracy, procesu pracy,
- istota procesu pracy, w tym etapy pracy: przygotowanie, realizacja i kontrola,
- czynniki umożliwiające proces pracy /maszyny, narzędzia, materiały, siła robocza/,
- pojęcie pracy celowej /niezbędnej/ i pracy niecelowej /zbędnej/.

Skorelowanie podanych wyżej uzupełnień z treściami już istniejącymi pozwoli na skompletowanie i usystematyzowanie wiedzy organizatorskiej dla klas od 1 do 3, jak również stanowić będzie podbudowę dla kolejnych lat nauki w szkole.

Treści programowe dla klas od 4 do 8 obejmują między innymi:

Klasa 4:

- organizacja pracy indywidualnej, cykl działania zorganizowanego, organizacja miejsca pracy.

Klasa 5:

organizacja pracy w małych zespołach, zasady planowania, warunki dobrej realizacji.

Klasa 6:

- organizacja pracy zespołowej, podział pracy, rola kierownika zespołu, porównanie czasu wykonania zadania w warunkach pracy

indywidualnej i zespołowej, zależność między dobrą organizacją pracy a wydajnością,

Klasa 7:

- organizacja pracy indywidualnej i potokowej /tak to ujęto w programie/, zasady organizacji pracy, harmonogram czynności, zalety i wady potokowej organizacji pracy, kontrola jakości.

Klasa 8:

- organizacja i doskonalenie pracy w poznanych systemach wytwórczości, uwarunkowania organizacyjne w pracowni szkolnej, jakość pracy.

Analizując powyższe treści programowe można zauważyć następujące braki

1. Brak tematyki dotyczącej przedsiębiorstwa. Chodzi tutaj o organizację przedsiębiorstwa, organizację procesów produkcyjnych, organizację współpracy w przedsiębiorstwie itd. Jest to brak bardzo istotny zważywszy to, iż w klasie szóstej uczniowie mają przewidzianą praktykę także w zakładzie pracy/. Przygotowanie uczniów do praktyki będzie więc niepełne, a zrozumienie problematyki organizacyjnej zakładu pracy bardzo utrudnione.
Trzeba również pamiętać, że w programie przedmiotu praca technika w bloku "elementy orientacji zawodowej" ujęto takie zagadnienia jak: poznanie czynności, surowców, narzędzi i miejsc pracy w wybranych zakładach przemysłowych różnych branż. Spełnienie celów, jakie stawia sobie orientacja zawodowa jest niemożliwe bez znajomości problematyki organizacyjnej dotyczącej przedsiębiorstw produkcyjnych.
2. Brak pewnej ciągłości i właściwego umiejscowienia niektórych treści w programie.
3. Nieprecyzyjna terminologia, a nawet niewłaściwe używanie niektórych pojęć, na przykład łączenie pojęcia formy pracy z formą produkcji.

WNIOSKI KOŃCOWE

Treści programowe przedmiotu praca-technika w zakresie organizacji pracy wymagają weryfikacji i uzupełnienia, zwłaszcza w odniesieniu do problematyki organizacji procesów produkcyjnych i organizacji przedsiębiorstwa przemysłowego. W programie należy zaznaczyć, które z treści winny być powiązane ze znajomością praktyczną /konfrontacją praktyczną/ zakładu pracy - można przewidzieć tu formę wycieczki do zakładu lub praktykę w zakładzie pracy. Ze względu na to, iż jest to pierwsze zetknięcie się ucznia z problematyką organizacji pracy i jej aparatem pojęciowym, należy używać poprawnej i precyzyjnej terminologii i właściwie dobranych pojęć. Najistotniejsze jest jednak praktyczne zastosowanie zasad dobrej organizacji pracy przez uczniów w warunkach szkolnej edukacji /w pracowni, warsztacie, na działce przyszkolnej, w klasie, czy na boisku/. Sprawa ta winna być bardzo jasno i szczegółowo przedstawiona w programie, co w chwili obecnej nie ma miejsca. Uzupełnienia, o których mowa, winny być wprowadzone w ramach ogólnej korekty treści programowych bez zwiększenia ich objętości, a tym samym, bez zwiększania wymiaru godzin, niezbędnego do realizacji całości programu przedmiotu praca-technika.